

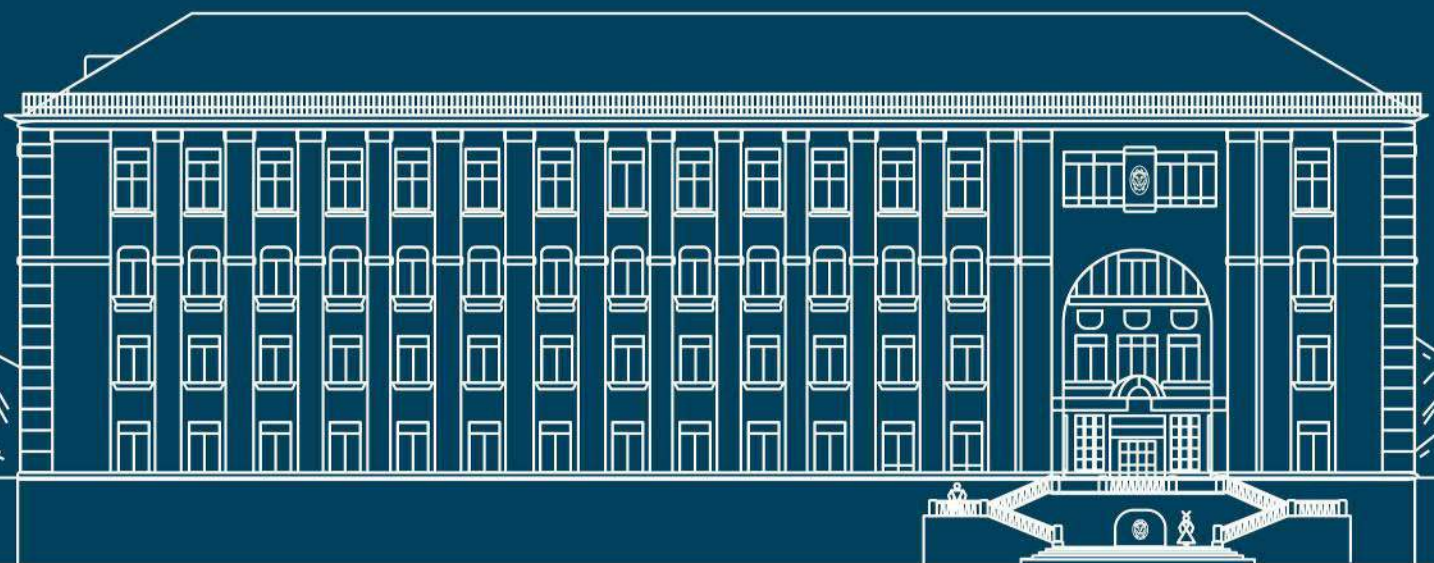

National University
of Water and Environmental
Engineering

PROCEEDINGS

of the International Conference

Terminology of the New Century: Theoretical and Practical Aspects

September 15-16, 2016, Rivne, Ukraine

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
КОМІТЕТ НАУКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ
УКРАЇНСЬКИЙ МОВНО-ІНФОРМАЦІЙНИЙ ФОНД**

**На пошану професора
Людмили Симоненко
з нагоди 80-річного ювілею**

Наукова термінологія нового століття: теоретичні і прикладні виміри

Матеріали Міжнародної наукової конференції

Рівне, 15-16 вересня 2016 року

Рівне 2016

УДК 93/94:001.4''452''

ББК 63.3я2

Наукова термінологія нового століття: теоретичні і прикладні виміри : матеріали Міжнародної наукової конференції (Рівне, 15-16 вересня 2016 року) / [відп. ред. Л. Малевич]. – Рівне : НУВГП, 2016. – 455 с.

До збірника ввійшли наукові праці учасників Міжнародної наукової конференції «Наукова термінологія нового століття: теоретичні і прикладні виміри», яка відбулася 15-16 вересня 2016 року в Національному університеті водного господарства та природокористування (Рівне). Статті дослідників з України, Австралії, Австрії, Білорусі, Грузії, Італії, Люксембургу, Польщі, Росії, Румунії, Словенії, Китаю присвячено теоретичним і прикладним аспектам сучасної термінології, зокрема, таким як теоретико-методологічні засади сучасного термінознавства, когнітивне термінознавство, термінологія і знання, мовна політика і термінологія, термінологія в системах національних мов, наукова і професійна комунікація, термінологія і переклад, термінологічні ресурси та термінографічні технології в Україні і світі, історія термінології й термінознавства. Особливу увагу приділено проблемам функціонування сучасних галузевих термінологій і питанням викладання термінознавства і мов для професійного спілкування у ВНЗ.

Статті у збірнику подано українською, англійською, російською і білоруською мовами.

Для мовознавців, фахівців різних галузей, викладачів, аспірантів, студентів вищих навчальних закладів, усіх, хто цікавиться проблемами наукової термінології.

Відповідальний редактор – Леся Малевич, кандидат філологічних наук, доцент
(Національний університет водного господарства та природокористування)

Редакційна колегія

Катерина Городенська, доктор філологічних наук, професор (Інститут української мови Національної академії наук України); **Сергій Гриньов**, доктор філологічних наук, професор (Білостоцький університет, Польща); **Майя Дзюба**, кандидат філологічних наук, доцент (Національний університет водного господарства та природокористування); **Міхаель Мозер**, доктор, професор (Віденський університет, Австрія); **Людмила Симоненко**, кандидат філологічних наук, професор (Комітет наукової термінології, Український мовно-інформаційний фонд Національної академії наук України); **Марія Чижмарова**, доктор, професор (Пряшівський університет, Словаччина); **Володимир Широков**, дійсний член Національної академії наук України, доктор технічних наук (Український мовно-інформаційний фонд Національної академії наук України); **В'ячеслав Щербін**, кандидат філологічних наук, провідний науковий співробітник (Національна академія наук Білорусі, Мінськ).

Рецензенти:

Вокальчук Г.М., доктор філологічних наук, професор,

Костусяк Н.М., доктор філологічних наук, професор

Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету водного господарства та природокористування
(Протокол № 7 від 30 серпня 2016 р.)

УДК 93/94:001.4''452''

ББК 63.3я2

ISBN 978-966-327-324-2

© Національний університет водного господарства та природокористування

Proceedings of the International Conference “Terminology of the New Century: Theoretical and Practical Aspects” (September 15-16, 2016) / Executive editor L. Malevych. – Rivne: NUWEE, 2016. – 455 p.

Executive Editor:

Lesya Malevych, Ph.D., Associate Professor, Department of Ukrainian Studies,
National University of Water and Environmental Engineering (Ukraine)

Members of the Editorial Board:

Maria Chizmarova, Dr., Professor, University of Presov (Slovakia);

Mayya Dzyuba, Ph.D., Associate Professor, National University of Water and Environmental Engineering (Ukraine);

Sergey Grinev, Dr.Sc., Professor, University of Bialystok (Poland);

Kateryna Horodenska, Dr.Sc., Professor, Institute of the Ukrainian Language of the National Academy of Sciences (Ukraine);

Michael Moser, Dr., Professor, University of Vienna (Austria);

Vyachaslav Shcherbin, Ph.D., National Academy of Sciences (Belarus);

Volodymyr Shyrov, Dr.Sc., Full Member of the National Academy of Sciences of Ukraine, Ukrainian Lingua-Information Fund of the National Academy of Sciences (Ukraine);

Liudmyla Symonenko, Ph.D., Professor, Terminology Committee of the National Academy of Sciences (Ukraine).

The papers in the volume are in Ukrainian, English, Russian and Belarusian.

CONTENTS

Lesya Malevych Foreword	14
PART 1: THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ISSUES OF MODERN TERMINOLOGY SCIENCE	
Rodolfo Maslias Terminology at the European Parliament and the European Institutions	16
Michael Moser The oldest terminology dictionary of the Ukrainian Language – «Juridisch-politische Terminologie für die slawischen Sprachen Österreichs – deutsch-ruthenische Separatausgabe»)	20
Sergey Grinev On the issue of improving the quality of translation dictionaries in the context of comparative terminological studies	26
Tetiana Betsenko The term <i>text-image universal</i> in linguofolkloristics	37
Liudmyla Boyarova Imperative and dispositive norms in the Ukrainian terminology: models of dynamics	43
Kateryna Horodenska Numeral component in compound words as a normative problem	50
Liudmyla Symonenko Ukrainian terminology: from the origins to the present day	53
Ivan Khomiak Terminology in the Ukrainian linguodidactics	58
Viachaslav Shcherbin Classification of branches of professional knowledge as a basis for finding common terminographical priorities of Ukraine and Belarus	64
PART 2: TERMINOLOGY AND KNOWLEDGE. COGNITIVE TERMINOLOGY	
Oleh Demenchuk Cognitive strategies of determinologization	69
Mayya Dzyuba Scientific metaphor as a lingual and mental universal (based on the Ukrainian eponymic terms)	75
Yuliia Yemelianova Terminology in ethnological knowledge	81

Iryna Kolesnikova	85
Some aspects of professional nomination in the paradigm of cognitive terminology	
Yaroslav Yaremko	89
National lingual world view through the prism of political terminological lexicon	
PART 3: TERMINOLOGY IN THE SYSTEM OF NATIONAL LANGUAGE. LANGUAGE POLICIES AND TERMINOLOGY	
Shelley Ching-yu Depner	93
Contemporary fruit names in Chinese	
Livia Pogan (Ditescu)	96
Work-family relationship, from a terminological approach	
Alexandra Porumbescu	99
Considerations regarding the terminology used in international migration	
Tetiana Bilenko	103
Zero-suffix nouns in the terminological lexicon of the modern Ukrainian language	
Alla Hutnikova	108
Semantic derivation in the Ukrainian and German languages	
Oksana Danyliuk	111
Folk geographical terms of Volyn: semantics and structure	
Oleksii Datsiuk	115
Problems of reforming the Ukrainian orthography in terminology science	
Vadym Kosolapov	118
Designation of dollar in American slang	
Tetiana Krutko	122
Terms in online advertising	
Valentyn Malynovskyi	124
Terminological aspects of the decentralization of power	
Nataliia Misiak	128
Compound terms with component власне	
Nataliia Polishchuk	131
Structural-semantic modifications of the socio-political vocabulary in the new media	
Oleksandr Styshov	136
Thematic groups of neologism-terms in the modern Ukrainian media discourse	
Liudmyla Turovska	141
Reflection of semantic changes in terminology of modern media	
Svitlana Shyika	147
Peculiarities of the Ukrainian folk geographical terminology	

Nina Yatsenko Terminology of socio-economic sphere in the language of modern media	150
--	-----

PART 4: ACADEMIC AND PROFESSIONAL COMMUNICATION. TERMINOLOGY AND TRANSLATION

Neda Akbari Lexical diversity and the reliance on academic and lower frequency words in EFL students' academic writing	154
--	-----

Weronika Szemińska Dictionary of equivalents — a new tool for (legal) translators	157
---	-----

Pavlo Mihirin Water management terminology in the modern English scientific discourse	160
---	-----

Halyna Onufriienko Branch terminography as a regulator of scientific communication	165
--	-----

Liliia Pivnova Functional and pragmatic aspect of the euphemisms use in the Ukrainian tourism lexicon	170
---	-----

Svitlana Tereshchenko Feminative potential of the modern socio-economic discourse	175
---	-----

Olena Todor, Tetiana Yaremenko Paronyms in political and legal discourse (cultural and lingual aspect)	179
--	-----

Ilami Yasna «Translation humanitarica»: in search of the humanitarian terminology “canon”	183
---	-----

PART 5: TERMINOLOGICAL RESOURCES AND TERMINOGRAPHICAL TECHNOLOGIES

Ivan Kanič Frequency of technical terms as opposed to common words in the specialized text corpus of library and information science in Slovene language	185
--	-----

Chiara Preite, Alida Maria Silletti The 2008 financial and economic crisis: English borrowings in French and Italian Internet Dictionaries	190
--	-----

Iryna Hnatiuk Lexicographic heritage of the early twentieth century as a source of the specific Ukrainian vocabulary and phraseology	198
--	-----

Yuliia Prodan Phraseme terms and specific language units related to them in different lexicographical sources	200
---	-----

Liudmyla Khalinowska Terminology index: structure and principles of compiling	208
---	-----

Volodymyr Shyrov, Yevhen Kupriianov Hyperchains and hypercycles induced by L-system of the welding terminology explanatory dictionary (on the example of the Spanish part of the dictionary)	212
Volodymyr Shyrov, Iryna Ostapova, Maksym Nadutenko, Yuliia Verbynenko Ontologized lexicographical systems in modern terminography	220
PART 6: HISTORY OF TERMINOLOGY AND TERMINOLOGY SCIENCE	
Marina Hoefinghoff-Vornberg The development of Ukrainian philosophical terminology in an East-West European context (Galicia second half of the 19th – beginning of the 20th century)	227
Svetlana Rodinadze Georgian Marine Terminology – its History and Condition Today	230
Lesia Hula Trading vocabulary of 16th-17th century Ukrainian documentary books and modern professional terminological system	233
Svitlana Humeniuk The definition of the term <i>традиція</i> in the context of history of the Ukrainian philosophical thought of the second half of the 16th - early 17th centuries: Ostroh Cultural Center	237
Iryna Yefymenko Ukrainian terms denoting floating vehicles (fragment of the historical etymological dictionary)	241
Olha Karpenko Terms in oikonymy of the Central Polissya	245
Iryna Kozelko Basic approaches to the description of linguistic terminology in Vasyl Simovych's grammars	249
Mariia Komova Terminological research in Ukraine (1960's-2000's)	254
Yuliia Mareha Ukrainian ichthyologic vocabulary on the common Slavic background	261
Roman Minaiilo Collective fishing names (on the basis of the written Ukrainian monuments)	264
Iryna Protsyk “Стріли, взяті з лету”: Zero suffixation in the Ukrainian football lexicon of the first half of the twentieth century	269
Ivanna Fetsko Ukrainian museum terminology from the perspective of origin	275
Valerii Tsybul'skyi Terminology used to denote central government of the Ukrainian Cossack State	279
Inna Shmatko Honey hunting and beekeeping vocabulary	282

**PART 7: TERMINOLOGY PROBLEMS IN SPECIFIC SUBJECT FIELDS
(TERMINOLOGY OF HUMANITIES, SOCIAL SCIENCES, ECONOMICS, NATURAL
SCIENCES, ENGINEERING)**

Oksana Bratsun Productivity of morphological ways of term derivation in transport terminology	286
Larysa Bondarchuk The current state of Polish economic terminology	290
Svitlana Haievskva Peculiarities of the philosophical language and terminology in the context of modern linguophilosophical research	294
Yosyp Hryb, Mykola Klymenko, Vasyl Sondak, Diana Voityshyna Dimensionless coefficients in ichthyoeological and ecoeconomical research of river basins: terminological aspects	296
Alla Zhemba, Lidiia Sherhina Approaches to understanding the meaning of the categories “development” and “sustainable development”	306
Oksana Isaenko Metaphorical film terms in the system of professional film communication	311
Mykola Klymenko, Olha Biedunkova The term <i>hydro-ecosystem health</i> in the context of the global concept of critical loads	314
Serhii Korol Names of hydrographic equipment in the Ukrainian language	319
Nataliia Krasnopolska, Iryna Kozlovets Paronymy in the Ukrainian management terminology	322
Svitlana Levytska Management component of information support of business activities: standardization of terminology approaches	327
Svitlana Lokaichuk Archaeological terms formed by prefixation	333
Nataliia Mazur Wages for the actually worked time: the distinction between the concepts	338
Mariana Malchyk, Nataliia Hontarenko Marketing services terminology in the context of general economic and marketing terminology	340
Iryna Mentynska, Halyna Nakonechna Prepositive terminological elements of foreign origin in computer terminology	343
Halyna Morieva, Halyna Kozhukhova National and international in linguistic terminology of the English and the Ukrainian languages	346

Oksana Narushevych-Vasylieva The structural-component composition of food industry terms	352
Viktor Pashkevych, Volodymyr Kysil, Fedir Kosobutskyi, Bohdan Zubrytskyi, Petro Hodlevskyi On the issue of borrowing in the Ukrainian terminology of physical education and sports	358
Nataliia Samoliuk The essence and terminological representation of the regulation process of business entities' income distribution	362
Inna Sydorchuk Polysemy in the Ukrainian terminology of personnel management	366
Halyna Khyrivska Word-combination terms of the Ukrainian pharmaceutical terminology	369
Olena Chorna Peculiarities of the hyper-hyponymy system relations of the Ukrainian tax terminological system	373
Halyna Chornovol The adaptation peculiarities of the special foreign language units in the Ukrainian economic terminology	377
Iryna Yaroshevych Minor parts of speech or morpheme words? (Conceptual-terminological aspect)	382
PART 8: LSP TEACHING. LEARNING ISSUES IN TERMINOLOGY	
Oleksandr Antonchuk Forming the spelling competence when taking the course of "Ukrainian for professional purposes"	386
Larysa Hron Formation of the professional communication competence of the students of non-linguistic faculties	390
Lesia Zlatic Main aspects of forming the terminology competence of students-mathematicians	392
Valentyna Kyrykulytsia Gaining the knowledge of professional terminology in the process of the profession-oriented learning of a foreign language	398
Liudmyla Kozak Learning the thematic groups of the Ukrainian technical terminology within the course "Ukrainian language (for professional purposes)"	401
Iryna Kochan Professional Ukrainian terminology science in the learning process	405
Alona Litvinchuk On some issues of future engineers' terminological competence formation	410

Zoriana Matsiuk Learning the terminological vocabulary within the course "Ukrainian language (for professional purposes)"	413
Nataliia Mushyrovskva Communication and activity approach to learning professional terminology by students of the faculty of foreign languages within the course "Ukrainian language (for professional purposes)"	418
Liudmyla Ostrovska Functional, communicative and competence approach to the teaching of Ukrainian for professional purposes	423
Iryna Perishko Methodological aspects of learning the professional terminology in foreign language lessons	428
Tamara Podhurska Improving the terminological competence as a part of the intercultural competence in the classes of Ukrainian as a foreign language in economic institutions	430
Nataliia Shulzhuk Methods of teaching Ukrainian for professional purposes: problems and prospects	433
Contributors	439
Contents (in original language)	447

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ МОДИФІКАЦІЇ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ ЛЕКСИКИ В НОВІТНІХ ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Наталія Поліщук

Дубенський коледж культури і мистецтв
Рівненського державного гуманітарного університету
(Дубно, Україна)

Анотація. Розглянуто суспільно-політичну лексику й термінологію, яка стала невід'ємним компонентом мови сучасних засобів масової інформації; проаналізовано лексико-семантичні процеси, які відбуваються в мові ЗМІ початку XXI століття; виявлено тематичні групи суспільно-політичної лексики й термінології; проілюстровано особливості вживання політичних інновацій в авторському тексті.

Ключові слова: українська мова, суспільно-політична лексика, термін, інновація, семантика, публіцистичний текст.

Abstract. This article concentrates on terminological vocabulary which has become an integral part of the language used in modern massmedia. The article explains the lexical and semantic processes in the language of public relations at the beginning of the 21st century. Thematic terminological vocabulary groups are identified and the peculiarities of usage of political innovations in authorial texts are demonstrated.

Keywords: Ukrainian language, terminological vocabulary, term, semantics, innovation, publicistic text.

Мова підстилю ЗМІ початку XXI століття засвідчує всі ті докорінні зміни, що відбуваються в українському соціумі, передусім у політичній, економічній, науково-технічній та культурній сферах. Сьогодні лексика політологічного спрямування зазнає значних змін. Розширюється коло її користувачів, формується нова політична мова.

Структурно-семантичні модифікації, що виникають у суспільно-політичній групі лексики, перебувають у полі зору сучасних дослідників. Незважаючи на велику кількість праць, різноманітність тематик і галузей дослідження суспільно-політичної лексики, низка завдань залишається невирішеною. Тому в центрі нашої уваги – суспільно-політична лексика й термінологія в мові новітніх мас-медіа.

Нові слова і вислови були предметом аналізу Ж.В. Колоїз, О.А. Семенка, О.А. Стишова, З.Е. Фоміної. Поняттям “суспільно-політична лексика” послуговується чимало українських (А.А. Бурячок, В.В. Жайворонок, І.М. Кочан, О.О. Мороз, І.В. Холявко) і зарубіжних (Т.Б. Крючкова, І.Ф. Протченко, Н.Г. Юзефович) лінгвістів. Покликаючись на їхній доробок, ми дослідили функціонування суспільно-політичної лексики й термінології в засобах масової інформації та зробили висновки, які саме структурно-семантичні зміни характерні мові новітніх мас-медіа.

Отже, об'єктом дослідження є суспільно-політична лексика і термінологія в мові сучасних мас-медіа, дібрана з газет “Дзеркало тижня” (далі – Д.т.), “Газета по-українськи” (Г), “Високий Замок” (В.З.), “Українська правда” (У.п.) за період 2015–2016 рр.; предмет дослідження – функції аналізованих одиниць у газетному тексті. Мета – простежити появу нової лексики й термінології в публікаціях політичного спрямування, виявити її тематичні групи, з'ясувати особливості вживання в публіцистичному тексті.

За останнє десятиліття, порівняно за короткий часовий проміжок, лексико-семантична система української мови поповнилася величезною кількістю різноманітних інновацій. «Відмова від колишніх соціальних, економічних, політичних і духовних засад значно

прискорила, вивела на поверхню еволюційно підготовлені процеси в мові і насамперед у її словниковому складі, який на початку XXI століття переживає неологічний бум" [7, с. 55].

Мова підстилю ЗМІ початку XXI століття збагатилася численними суспільно-політичними інноваціями, серед яких, на думку О.А. Стишова, можна розрізнити неологізми різного статусу: 1) **лексеми-неологізми**; 2) **текстові інновації**.

Серед масиву лексем-неологізмів розрізняємо **власне неологізми** – слова, що характеризуються абсолютною новизною як щодо форми, так і щодо змісту. Такі лексичні інновації – «свідки» доби – превалюють серед зібраного фактичного матеріалу: *імплементация, деескалація, ратифікація, аншлюс, реінтеграція, транш, істеблішмент, карт-бланш, люстрація, децентралізація, імплементация, ратифікація, інаугурація, ідеологема, теракт, брифінг, коаліція, омбудсмен* та ін., пор.: *“Деескалація конфлікту на Донбасі має передбачати відведення військ і техніки від лінії розмежування.”* (Д.т. № 1, 16–23.01.2015 року); *«41 країна ООН засудила систематичні порушення прав людини і зловживання з боку російської влади на анексованому півострові Крим. Це примусова та ретроактивна імплементация російського законодавства, обмеження прав на свободу висловлювань, систематичне переслідування та дестабілізація роботи ЗМІ, які мовлять кримськотатарською та українською мовами»* (В.З. № 31, 17–23.03.2016).

Окрему групу, домінуючу за обсягом і досить своєрідну, становлять **новоутворення** – лексичні одиниці, що відзначаються новизною форми (відомі морфеми виступають у незвичних поєднаннях, утворюючи слова із зовсім новими значеннями): *правоцентристський* (“який стосується правого центру – проміжної між правими і лівими політичної сили, – що характеризується помірною реакційністю”), *неоавантюрний* (“для якого характерні нові ризиковані й сумнівні дії”), *політструктуризація* (“процес чіткого оформлення політичних структур”), *підмандатний* (“який діє за мандатом ООН”), *політиканство* (“безпринципна політична діяльність заради власних інтересів”), *деолігархізація, деокупація, Шенгензона, етнополітика, державотворення, націобудівництво, багатовекторність* та ін. Наприклад: *“Екс-президент України Леонід Кучма, який протягом десяти років свого президентства реалізовував політику “багатовекторності”, орієнтуючись одночасно і на Захід, і на Росію, прийшов до висновку, що Сполучені Штати – найбільш надійний союзник України”* (Д.т. № 23, 26.06.2014); *“Необхідна термінова деолігархізація країни “зверху”, щоб не допустити її “знизу”, бо тоді вона може бути з вилами та ломаччям, а головне – з вогнепальною зброєю в широкому асортименті”* (У.п., 06.01.2015).

Текстові інновації також пов'язані з усвідомленням соціально-політичних процесів, що відбуваються у світі та Україні, проте не мають статусу потенційно кодифікованих лексем. Такі лексеми політологічного характеру, як *коаліціант, доларизація, непідписант, білосердешні, опоблоківці, ударівці* та ін. належать до текстових інновацій. Це терміни ідеології, політики, частково військової справи, також перифрази, загальноновживані найменування, метафори, навіть власні імена, за якими може стояти певний комплекс політичних уявлень і понять, асоціацій. Сюди ж належать і такі широко вживані останнім часом інновації політологічного характеру, як *тушки* (англ. *party-switching* – термін вживається щодо народних депутатів Верховної Ради України, котрі з особистої зацікавленості переходять з однієї політичної сили, від якої балотувалися до Верховної Ради України, в іншу); *тітушки* (збірна назва найманців, часто люмпенізованих кримінальних елементів, у тому числі спортсменів, які влада використовувала для застосування фізичної сили і участі в масових сутичках, зокрема, для перешкоджання діяльності опозиційних активістів); *кнопкодавство* (англ. *buttonpushing* – термін, що характеризує явище неособистого голосування. *Кнопкодави* – народні депутати, які голосують чужою карткою, а також особи, які надають для голосування картку чи дублікат картки кнопкодаву), пор.: *«Все,*

що відбувається з Україною сьогодні, – це мутне дежавю. *Тушки, тітушки, реванш людей Януковича, продажні вибори – все це вже було з нами...*» (В.З. № 40, 07–13.04.2016).

Кількісно обмежену групу текстових інновацій у зібраному фактичному матеріалі становлять **трансформації** – слова, в яких нова форма поєднується із значенням, яке передавалося раніше іншими лексичними засобами (слова, у семантичній структурі яких виникає ще один лексико-семантичний варіант при збереженні всіх попередніх). Прикладом можуть слугувати: *ленінопад, іллічепад, прем'єрада, коаліціада, байденоотерапія, шокіотерапія* та ін., наприклад: «*Хоч у депутатів вистачило совісті не явити перед ДжоБайденом напівпорожню залу, та від звички «щоб то його зробити, коли нічого робити» народні обранці під час сеансу байденоотерапії відмовились слухали уважно*» (В.З. № 137, 10–16.12.2015). «*Коли спостерігаєш за тим, як розгортається брудна політична інтрига навколо прем'єради, складається враження, що наші доморощені політики надихнулися сюжетом популярного американського серіалу “Картковий будинок” про закулісся американської політики*» (В.З. № 31, 17–23.03.2016).

У мові підстилю засобів масової інформації досить інтенсивно функціонують індивідуально-авторські неологізми, або, як їх ще називають, **оказіоналізми**. На відміну від мовних неологізмів, індивідуально-авторські неологізми частіше виконують не номінативну, а когнітивну, експресивно-оцінну функції, рідко закріплюються в літературній мові, не потрапляють до загальнономовних словників, пор.: «*Народні обранці леліють думки не лише про «догройсманівські» зарплати, а й про дармові депутатські квартири*» (В.З. № 137, 10–16.12.2015). «*Одна річ – жорстка розмова за зачиненими дверима (що це таке у виконанні Джо Байдена, відчули і президент Порошенко, і прем'єр Яценюк), інша – публічний прочухан для українських «владовершителей»*» (В.З. № 137, 10–16.12.2015).

Аналізуючи процеси, пов'язані з динамікою словникового складу сучасної української мови, на нашу думку, необхідно зіставляти з процесом неологізації явище актуалізації лексики, адже саме через актуальність певних понять і реалій зростає частотність уживання відповідних слів. Свого часу Д. Баранник зазначав: «Передусім треба визначити конструктивні явища, пов'язані з нагромадженням елементів нової якості в підсистемах мови. Це, зокрема, активне поповнення мови новими словами та новими значеннями відомих раніше слів» [1, с. 41].

Сучасні українські дослідники, зокрема О.А. Стишов, М.І. Навальна та ін., одну з причин явища актуалізації пов'язують з ідентифікувальною функцією слова – поверненням до активного вжитку слів разом з реаліями й поняттями, які вони позначають: *префект, мерія, губернатор, муніципалітет, урядування, українофоб, функціонер, консенсус, реванш, парламент, спікер, диктатура, олігарх, лобі, скептицизм, балотуватися, рейтинг, інавгурація, імпичмент, демагогія* та ін., наприклад: «*Замість голови ОДА вводиться посада “префекта”. Призначений президентом префект не тільки координує діяльність митниці, податкової і поліції, але і здійснює нагляд за дотриманням ними Конституції і законів України*» (Д.т. № 3, 29.01–05.02.2016).

У нинішніх реаліях окремі лексичні одиниці віродилися, зазнавши семантичних, стильових і стилістичних модифікацій, здобули «нове життя». Помаранчева революція, Революція Гідності, анексія Криму, врешті повномасштабна війна на Сході нашої країни актуалізували й надали нових значень, відтінків значень і нову сполучуваність запозиченням: *сепаратизм, екстремізм, санкція, заручники, популізм, біженці, екстрадиція* та ін.

Динамічні процеси в семантиці та стилістичному перегрупованні мовних одиниць знаходять свій вияв і в пасивізації значного масиву лексики. Певна кількість реалій переходить на периферію суспільного життя чи й повністю зникає, відповідно, набуває пасивного статусу й та лексика, яка використовується для її позначення. Приміром, змінений семантичний потенціал слова *партія* внаслідок розширення обсягу позначуваного поняття

(будь-яка політична партія) закладає підґрунтя для повернення до активного вжитку в іншій семантико-стилістичній парадигмі слів *партз'їзд*, *партконференція*, *партзбори*, *партквиток*, *партосередок*, *партдисципліна*, *партвнесок*, *партстягнення*, *партвиховання*, *партпрочуханка*, *партчистка*, *партфункціонер*, *партофіс*, *партбос*, *партсайт* та ін.

Взаємодія активного і пасивного в мові – основа основ розвитку кожної мови, в якій завжди прогресивне, позитивне постійно контрастує з регресивним, негативним. Перегрупування активного і пасивного шарів лексики супроводжується семантичним переосмисленням, переорієнтуванням та змінами конотативного статусу мас-медійних лексичних засобів, серед яких виділяється значна група лексичних одиниць суспільно-політичної тематики.

Серед всього різноманіття лексики в мові української публіцистики помітно розширюють своє вживання книжні слова. Це засвідчує функціонування лексичних одиниць, що позначають абстрактні поняття, на зразок *грант* «частка кредиту, яка надається на пільгових умовах як допомога країнам, що розвиваються або перебувають в економічній кризі», *фронта* «взагалі будь-яка опозиція на ґрунті особистих мотивів, намір сперечатися, надокучати кому-небудь, критикувати когось, щось», *хартія* «назва деяких документів, декларацій суспільно-політичного значення», *асамблея* «загальні збори членів якої-небудь міжнародної організації», *функціонер* «службовець якої-небудь установи, підприємства; партійний або профспілковий діяч, що виконує певні функції» та ін., наприклад: «*З початку березня, тобто майже відразу після початку російської агресії проти України, Енергетична Хартія як платформа для обміну інформацією та підвищення прозорості транзитних потоків стала привертати увагу до зростання ризиків для газових поставок у Європу*» (Д.т. № 39, 23.10.2014).

За допомогою таких книжних елементів (їх ще називають мовними штампами), як *ратифікація договору*, *ескалація конфлікту*, *порушення перемир'я*, *ухвала закону*, *виконання домовленостей*, *контактна група*, *врегулювання конфлікту*, *підконтрольна територія*, *укладання угоди* та ін. «відбувається «окнижнення» публіцистичних текстів, своєрідна «нейтралізація» мови періодики» [7, с. 54].

На противагу «окнижненню», у мові української преси початку XXI століття спостерігаємо активізацію лексичних одиниць розмовного різновиду української літературної мови. Сучасна періодика, зокрема електронні, друковані мас-медіа, висвітлюючи політично значущі події, явища, за допомогою розмовних одиниць *силовики*, *бойовики*, *зачистка*, *калашник*, «*кіборг*», «*кіборгпорт*», *правосеки*, *украї*, *укропи* та ін. виробляє певне оцінне ставлення адресата інформації до зображуваного, пор.: «*Якщо АТО пробуксовує, якщо наші силовики-керівники, яких останнім часом називають «слабовиками», не дають собі ради, нездатні рішуче діяти, віддавати притомні накази, то, може, варто справді щось кардинально змінити?*» (В.З. № 80, 05–11.06.2014); «*Слова «кіборг», «укроп» сьогодні стали символами незламності українського духу, того, як українці вміють воювати, прикладом, на якому будуть формуватися покоління українських воїнів.*» (Д.т. № 46, 05.12.2014).

Розмовні одиниці надають мові сучасної періодики невимушеності, виразності, образності, емоційного забарвлення, додають нотатки сарказму, зневажливого ставлення, коли йдеться про діяльність політиків, чиновників, які зневажають державні інтереси, ігнорують проблеми виборців.

У мові сучасної публіцистики спостерігаємо активізацію з певною стилістичною настановою розмовно знижених, жаргонних лексичних одиниць, наприклад: «*І нам розповідають про нерентабельність парламентських харчевень?.. Навіть деякого з депутатів під час обговорення проекту кошторису плачі про нерентабельність VIP-їдальні «вкурвили»*» (В.З. № 134, 03-09.12.2015) «*Коли губернатор Одещини Михайло*

Саакашвілі з грузинською гарячністю «сповідає» олігархів, корупціонерів і зажраних «чинуш», навіть головний «скотинякоборець» від заздрості держак своїх вил кусає» (В.З. № 8, 21-27.01.2016).

Отже, на формування лексичної системи мови, зокрема, на лексику суспільно-політичного характеру як найбільш важливий елемент політичної комунікації, значно вплинули суспільні процеси початку ХХІ століття. Суспільно-політична лексика – відкрита система, яка постійно поповнюється новими одиницями інших лексичних розрядів. Збагачення її складу відбувається не лише за рахунок появи нових слів відповідного змісту, а й унаслідок переосмислення значень уже наявних у мові лексем. Досліджені джерела віддзеркалюють такі лексико-семантичні процеси, які відбуваються в мові новітніх мас-медіа політичного спрямування, як неологізація; актуалізація лексичних ресурсів, що раніше були витіснені на периферію мовної системи; деактуалізація інших; поява значної кількості іншомовних термінів. Через інтенсивне використання лексики переважно книжного характеру досягають точності, об'єктивності, а вживання розмовних лексичних одиниць свідчить про пошук нових, свіжих найменувань, прагнення до емоційності та експресивності.

Література

1. Баранник Д.Х. Українська мова на межі століть / Д.Х. Баранник // Мовознавство. – 2001. – № 3. – С. 40–47.
2. Жайворонок В.В. Лексична підсистема мови і значення мовних одиниць / В.В. Жайворонок // Мовознавство. – 1999. – № 6. – С. 32–46.
3. Клименко Н.Ф. Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі : монографія / Н.Ф. Клименко, Є.А. Карпіловська, Л.П. Кислюк. – К. : Видав. дім Дмитра Бураго, 2008. – 336 с.
4. Колоїз Ж.В. Семантичні неологізми як результат семантичної деривації // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. – Сер. : Філологія. – 2005. – № 659. – Вип. 44. – С. 6–11.
5. Кочан І.М. Лінгвістичний аналіз тексту : навч. посіб. / І.М. Кочан. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – К. : Знання, 2008. – 423 с.
6. Кочерга О. Українські термінологічні словники довоєнного періоду в бібліотеках Києва та Львова / О. Кочерга, В. Кулик // Вісник Академії наук України. – 1994. – № 4. – С. 55–61.
7. Навальна М.І. Динаміка лексикону української періодики ХХІ ст. : монографія / М.І. Навальна. – К. : Інститут української мови; Видав. дім Дмитра Бураго, 2011. – 328 с.
8. Нецименко Г.П. Динаміка речевого стандарту сучасної публичної вербальної комунікації: Проблеми. Тенденції розвитку / Г.П. Нецименко // Вопросы языкознания. – 2001. – № 1. – С. 98–132.
9. Сербенська О. Інновації у мові сучасних українських мас-медіа / О. Сербенська // 125 років Наукового товариства імені Шевченка : зб. наук. пр. [і матеріалів, присвяч. ювілею тов-ва]. – Львів, 2001. – С. 158–177.
10. Ставицька Л.О. Дискурс помаранчевої пристрасті. – К. : Критика. – 2005. – № 3. – С. 3–16.
11. Стишов О.А. Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації) / О.А. Стишов. – [2-ге вид., переобл.]. – К. : Пугач, 2005. – 388 с.
12. Фаріон І.Д. Мовна норма: знищення, пошук, віднова: монографія / І.Д. Фаріон. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2010. – 328 с.